

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 4. Solvuntur objectiones petitæ ab autoritate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

nem omnia, quæ vult & agit, velle & agere ex violentia extrinsecus illata, homine ad id nihil conferente, sed, quantum potest, reluctante; vel quia putarunt hominem omnia, quæ vult & agit, velle & agere ex voluntaria, sed antecedenti necessitate intrinseca ad volendum & agendum. Non primum, Nam planè incredibile est eos eò dementia devenisse, ut ita sentirent contra evidentissimam rationem, & manifestissimam omnium experientiam, præsertim cum ad ita sentiendum nulla utilitate adduci potuerint, quando quidem illis sufficiebat omnino, si diceretur homo omnia velle & agere ex necessitate voluntaria. Ergo primum. Ergo negabant liberum hominis arbitrium, quia persuasum illis erat liberum arbitrium sine immunitate à simplici necessitate stare non posse, & liberum arbitrium opponi non solum coactioni, seu necessitati violentæ, sed etiam necessitati voluntariæ. Unde Calvinus lib. 2. contra Pighium sic agebat: *Si coactioni opponitur libertas, liberum esse arbitrium & fateor, & constanter assevero, ac pro hæretico habeo, quisquis secus sentiat. Si hoc, inquam, sensu liberum vocetur, quia non cogitur, & violenter trahatur externo motu, sed sponte agatur sua, nihil moror.*

ARTICULUS IV.

Solvuntur objectiones petite ab Autoritate.

Obj. 1. S. Damascenus docet 1. arbitrii libertatem nihil aliud esse, quam voluntatem, lib. 2. orth. fidei cap. 27. 2. Hominem liberum esse hoc ipso quod rationalis est, ibidem. 3. Id esse in nostra potestate, & consequenter in libertate arbitrii, quod ultro & sponte fit, eod. lib. cap. 26. 4. Solum coactum & invitum opponi libero libertate arbitrii, eod. lib. cap. 12. ubi sic ait: *Neque virtutis nomen obtinere potest, quod quis per vim atque invitus efficit.*

R. ad 1. Damascenum nomine voluntatis intelligere facultatem volendi vel non volendi, agendi vel non agendi, sine antecedenti ad unum determinatione intrinseca. Pro quo nota, cum S. Thoma q. 2. de potentia a. 3. in O. Appetitus rationalis considerari potest dupliciter, nempe ut natura & ut voluntas. Ut natura est, est antecederet determinatus ad unum: ut voluntas est, non est sic ad unum determinatus, sed potest ad unum ex oppositis se ipsum determinare. *Voluntas, inquit, in quantum voluntas, cum sit libera, ad utrumlibet se habet: potest enim voluntas agere vel non agere, sic vel sic facere, velle & non velle: & si respectu alicujus hoc voluntati non conveniat, hoc accidet voluntati, non in quantum voluntas est, sed ex inclinatione naturali,* ac proinde in quantum natura est. Nomen igitur voluntatis non solum in usu communi hominum, sed etiam in scholis, non solum apud vulgus, sed etiam apud eruditos, significat facultatem activè indifferentem ad opposita; & in hac significatione sumi à Damasceno & aliis Patribus, cum dicunt liberum arbitrium esse voluntatem, nulla ratio dubitandi est.

R. ad 2. S. Damascenum solum dicere, quod arbitrii libertas necessariò connexa sit cum ratione; quia ratio homini data est ad consulendum, nec homo consultare potest, nisi ut unum ex iis, quæ habet in sua potestate, eligat, & cum elegerit, exequatur. Unde fit, ut, sublata eligendi facultate, necesse sit tolli rationem, & consulendi facultatem, utpotè jam inutilem, imò & impossibilem. Si enim semper vis & agis ex necessitate, & antecedenti ad unum determinatione, inutiliter consultas, imò nequidem potes consultare.

R. ad 3. S. Damascenum, ut patet ex eod. lib. c. 24. spontaneum duplex agnoscere, unum perfectum, & alterum imperfectum. Imperfectum est illud, quod nullam supponit deliberationem, nec proinde est ex electione; dicitur tamen spontaneum, quia ex eo voluptate afficimur. Hoc spontaneum convenit brutis, pueris, imò & homini usum rationis habenti, quando scilicet facit aliquid cum voluptate, sed sine delibera-

tione & electione, ac proinde sine libertate. Spontaneum perfectum est illud, quod supponit deliberationem, & est ex electione, ac proinde à principio se ipsum determinante. Unde tale spontaneum non solum voluptatem, sed etiam laudem vel vituperationem comitem habet, & de eo loquitur Damascenus, cum ait illud esse in nostra potestate, & consequenter nobis liberum esse libertate arbitrii, quod ultro & sponte facimus; & idem est ac si diceret, illud esse in nostra potestate, & libertate arbitrii, nobis liberum esse, quod facimus post deliberationem, ex electione, & non ex necessitate, vel naturæ, aut passionis rationem præoccupantis impetu.

R. ad 4. S. Damascenum non opponere solum coactum strictè dictum libero libertate arbitrii; nam ibi loquitur de libertate arbitrii, quacum primus homo conditus fuit, & quam proinde habuit in statu innocentie; cui sanè libertati Damascenus non opposuit solum coactionem strictè dictam. Itaque Damascenus loco citato dicit Deum condidisse primum hominem peccati expertem, sed non sine libero ad peccandum vel non peccandum arbitrio, ita ut posset manere & proficere in bono si vellet, & si vellet, mutari ex bono, & prolabi in malum. Tum hanc rationem subjicit: Virtus non est, quod fit ex violentia; per violentiam intelligens quamcumque antecedentem necessitatem & determinationem ad unum.

Obj. 2. S. Anselmus lib. 2. Cur Deus homo, cap. 10. docet necessitatem simplicem non esse nisi improprie necessitatem. *Improprie, inquit, dicitur necessitas, ubi nec coactio ulla est, nec prohibitio.* 2. Ibidem docet simplicem illam necessitatem non repugnare libertati arbitrii: nam dicit Christum viatorem, Angelos beatos, & Deum ipsum esse libere justos, licet peccare non possint; quia scilicet non sunt coacti, sed spontaneè justii, & sic non necessitate, sed libere justii sunt.

R. ad 1. S. Anselmum per coactionem & prohibitionem intelligere omnem antecedentem & ineluctabilem necessitatem; quod evidenter probari potest ex lib. de concordia qu. 1. ubi loquens de actibus imperatis voluntatis, dicit illos esse antecederet necessarios, quia potentias, à quibus eliciuntur, cogit voluntas. Ergo per hanc vocem, cogere, S. Anselmus intelligit antecedentem necessitatem, non violentiam.

R. ad 2. Juxta S. Anselmum, Christum ut ut hominem, Angelos beatos, & ipsum Deum libere justos esse, quamvis peccare non possint, quatenus ita sunt impeccabiles, ut possint hoc justum in particulari facere vel non facere, & ex pluribus justis particularibus hoc vel illud eligere.

Obj. 3. S. Bernardus in lib. de grat. & lib. arb. 1. docet necessitatem, quæ opponitur libero arbitrio, opponi voluntario. At voluntario non opponitur necessitas simplex. 2. Expresse declarat necessitatem, libero arbitrio repugnantem, esse violentiam: nam reddens rationem, quare consensus voluntatis fit liber, & quidem libertate arbitrii, sic ait: *Non cogitur, non extorquetur, est quippe voluntatis, non necessitatis.* 3. Indicat actum voluntatis hoc ipso liberum esse, quod fit ex prævia cognitione rationali. *Voluntas, inquit, est motus rationalis.* 4. Dicit libertatem arbitrii esse prorsus inamissibilem, quia scilicet voluntas hoc ipso, quod voluntas est, libera est libertate arbitrii. 5. Ait libertatem à necessitate communem esse, & æqualiter convenire Deo, Angelis, homini, & demonibus. 6. Docet voluntatem semper æquè liberam esse, quamcumque in malo superando patiatur difficultatem.

R. ad 1. S. Bernardum ibi per voluntarium intelligere non præcisè id, quod est à voluntate ex prævia cognitione; sed id, quod est à voluntate, ex prævia cognitione operante cum indifferentia activa ad opposita, & sine antecedenti ad unum determinatione intrinseca. *Ad 2.* Sanctum Bernardum per illud, *Non cogitur, non extorquetur*, intelligere carentiam omnis antecedentis & ineluctabilis determinationis ad unum. Loquitur ergo S. Bernardus secundum communem loquendi modum, juxta quem, cum aliquid dici-

dicitur, non cogi, non extorqueri, significatur nulla necessitate fieri. Ad 3. S. Bernardum vocare actum voluntatis motum rationalem, quia actui voluntatis ratio praelucet. Unde voluntas ipsa communiter dicitur appetitus rationalis. Ad 4. S. Bernardum per voluntatem intelligere facultatem activè indifferentem ad opposita, vel, si vis, facultatem eligendi. Unde, stante voluntate, tam impossibile est non esse libertatem arbitrii, quam impossibile est voluntatem esse sine voluntate. Ad 5. S. Bernardum nihil aliud velle, quam libertatem indifferentiam, in qua consistit libertas arbitrii, positam esse in indivisibili; & ita omnibus substantiis intelligentibus æquè convenire. Ad 6. denique, S. Bernardum velle tantum, quod per peccatum non amittatur liberum arbitrium, sed semper maneat in homine, sive sit in statu gratiæ, sive in miseria peccati, quia scilicet semper manet in homine vis eligendi, & facultas volendi vel non volendi id, de quo deliberavit.

Obj. 4. S. Thomas in 3. dist. 25. q. un. a. 4. in O. sic ait: *Liberum arbitrium dicitur ex eo, quod cogi non potest.* R. S. Doctorem nomine coactionis hic intelligere necessitatem antecedentem tam voluntariam, quam involuntariam, velleque liberum arbitrium sic dici ex eo, quod non possit ad actus suos necessitari neque involuntaria neque voluntaria necessitate. Patet ex dictis ab eo a. 2. ubi quaerit utrum liberum arbitrium cogi possit. Pro quo distinguit duplicem coactionem, unam scilicet sufficientem, quæ compulsio dicitur, & alteram insufficientem, quæ vocatur impulsio. Coactio autem sufficiens, seu compulsio, iterum duplex est, una violenta, & altera non violenta. Nam in partibus animæ quædam sunt, quæ compelli possunt, sed dupliciter. Quædam enim compelluntur ex subiecto, sicut ille vires, quæ sunt organis affixæ; cum enim sine organis operationes habere non possint, compulsus organis, ipse vires prohibetur, vel compelluntur, earum actibus violentè extorris. En coactio sufficiens violenta. Quædam vero sunt, quæ quidem subiecto non compelluntur, quia organis affixæ non sunt; compelluntur tamen obiecto, sicut intellectus, qui demonstrationis vi cogitur. En coactio sufficiens non violenta. Neutrius autem coactionis capax est voluntas, quia liberum arbitrium est, hoc est, quia facultas est mediorum ad finem ultimum conducentium electiva: Nam neque subiecto cogi potest, cum non sit organo affixa, neque obiecto: quantumcumque enim aliquid ostendatur esse bonum, in potestate ejus remanet, eligere illud, vel non eligere. Nam in his, quæ ad finem ultimum ordinantur, sicut nihil invenitur adeo malum, quin aliqd bonum admixtum habeat, ita nec aliqd adeo bonum, quod in omnibus sufficiat, unde quantumcumque ostendatur bonum vel malum, semper potest voluntas adherere, & fugere in contrarium ratione alterius, quod in ipso est. Inde est, quod in omnibus, quæ sub electione cadunt, voluntas libera manet, in hoc solo determinationem habens, quia natura est, quod felicitatem naturaliter appetit; quia felicitas completam habet rationem boni, sicut miseria completam habet rationem mali. Unde felicitas ut purum bonum, miseria vero ut purum malum, appetitui rationali proponitur. Igitur ex S. Doctore, liberum arbitrium dicitur ex eo, quod sit incapax omnis coactionis sufficientis, seu omnis necessitatis antecedentis tam violentæ, quam non violentæ, & solius capax sit coactionis insufficientis, seu impulsivæ; quia voluntas potest inclinari ad agendum aliquid per aliquas dispositiones & habitus, ex quibus prior efficitur ad eligendum alteram partem.

Dices 1. S. Thomas ead. dist. a. 1. ad 4. conjungit electionem cum necessitate simplici. Nam sic loquitur: *Quædam ordinata sunt ad finem ultimum beatitudinis, quæ ipsa fini conjungunt, ut videre, amare, & hujusmodi; & respectu horum erit (in beatis) sempiterna & libera electio.* Ergo, &c. R. neg. ant. Nam hoc loco S. Doctor dicit tantum, quod beati in cælo in æternum habebunt liberum arbitrium circa aliquos actus. Pro quo distinguit actus duplicis generis, alios

scilicet, qui sunt impossibiles cum possessione finis ultimi, ut sunt credere & sperare; alios vero, quos possessio finis ultimi compatitur, ut sunt videre & amare. Circa primos, beati liberum arbitrium exercere non possunt: nam fides & spes locum non habent in cælo, in quo summam bonum clarè videtur, & in æternum possidetur. At circa secundos, beati liberum arbitrium exercere possunt: nam videre & amare non excluduntur per præsentiam summi boni, imò per illa beatus summo bono conjungitur. Unde non repugnat beatum in cælo exercere actus visionis & amoris, & eos liberè atque ex propria electione exercere circa innumera objecta, alia à Deo, quæ videnti vel amandi nullam necessitatem habent. Unde quoties illa videbit vel amabit, videbit vel amabit ex propria determinatione & electione.

Dices 2. S. Thomas in 3. dist. 18. q. un. ar. 2. ad 5. docet ad meritum, ac proinde ad libertatem arbitrii sufficere immunitatem à coactione. Nam sic ait: *Liberum arbitrium Christi Domini, si esset determinationem ad unum numero, sicut ad diligendum Deum, quod non facere non potest, tamen ex hoc non amittit libertatem, neque rationem laudis, sive meriti, quia in illud non coactè, sed spontè tendit, & ita est actus sui dominus.* Ergo, &c. R. neg. ant. Ad prob. R. S. Thomam per illud, non coactè sed spontè, intelligere immunitatem à quacumque antecedenti necessitate, etiam ea, quæ simplex necessitas dicitur; ut manifestum est ex his ejusdem verbis, *Et ita est actus sui dominus.* Nam ad tale dominium manifestè requirit pluribus in locis incommunitatem à simplici necessitate, ut 1. in ipso articulo citato, ubi in O. dicit, quod ea, quæ agunt per necessitatem naturæ, non merentur, quia scilicet non habent dominium sui actus, quantumvis non ex violenta, sed ex voluntaria necessitate agant. 2. Lib. 1. contra Gent. cap. 68. ubi sic ait: *Dominium, quod habet voluntas supra suos actus, per quod in ejus est potestate, velle vel non velle, excludit determinationem virtutis ad unum.* 3. 1. p. q. 82. a. 1. ad 3. ubi ita loquitur: *Sumus domini nostrorum actuum, secundum quod possumus hoc vel illud eligere.* Electio autem non est de fine... unde appetitus ultimi finis non est de his, quorum domini sumus. Certè finem ultimum appetimus non coactè, sed spontè, in sensu adversariorum, & tamen appetitus finis ultimi, secundum Doctorem Angelicum, non est de iis, quorum domini sumus, quia scilicet est ex antecedenti voluntatis ad unum determinatione. Sensus igitur Angelici Doctoris, loco qui nobis objicitur, est, voluntatem Christi, licet fuerit anteedenter determinata ad amandum Deum, non idcirco libertatem arbitrii, neque rationem laudis vel meriti amisit circa actum diligendi Deum, quatenus ex hujus actus imperio potuit ad placendum Deo hos vel illos actus exercere pro arbitrio, & absque antecedenti ad unum potius quam ad alium determinatione. Voluntas igitur Christi, in sensu S. Thomæ, non coactè, sed spontè tendebat in Deum, quem non poterat non amare, quia sic amabat Deum necessariò, ut actus, quos ad placendum Deo exercebat, non necessariò exerceret, sed ex propria determinatione & electione: cum inter diversos actus, quibus Deo placere poterat, posset, quos veller, eligere & exercere ad placendum Deo. Unde voluntas Christi cum amore Dei necessariò retinebat libertatem arbitrii, & rationem laudis ac meriti.

Dices 3. S. Thomas q. 10. de potentia, a. 2. & 5. sic loquitur: *Naturalis necessitas, secundum quam voluntas aliquid ex necessitate velle dicitur, ut felicitatem, libertati voluntatis non repugnat. Libertas enim voluntatis violentiæ vel coactioni opponitur.* Resp. S. Doctorem hic loqui de libertate spontaneitatis, non de libertate arbitrii, secundum quam voluntas est actuum suorum domina. Hic enim loquitur de ea libertate, quia voluntas liberè appetit felicitatem, ut patet ex iis, quæ verbis citatis subiciuntur. Appetitus autem felicitatis non est liber voluntati libertate arbitrii, sed spontaneitatis tantum, ut pluribus locis expressè docet

docet S. Thomas. Eodem redit, si dicatur S. Doctor loqui de libertate voluntatis, ut natura est, non ut voluntas est. Voluntas igitur potest cum S. Doctore considerari dupliciter, ut natura, & ut voluntas. Ut natura, est ad unum determinata: ut voluntas, est activè indifferens ad opposita, & actuum suorum domina. Unde libertati voluntatis, ut natura est, sola violentia opponitur. At verò libertati voluntatis, ut voluntas est, opponitur non solum violentia, sed etiam simplex necessitas. Quòd autem S. Doctor loquatur de libertate voluntatis, quia natura est, patet ex eo quòd hic agatur de processione Spiritus sancti, & de libertate, qua procedit Spiritus sanctus à voluntate divina. Spiritus autem sanctus non procedit à voluntate divina, ut est facultas actuum suorum domina, sed ut est facultas ad unum determinata; & ita Spiritus sanctus non procedit à voluntate divina, ut voluntas est, sed ut est natura, proindeque non procedit à voluntate divina liberè, nisi ea libertate, quæ voluntati competit, quæ natura est, quæ libertas non est alia, quàm libertas spontaneitatis.

Dices 4. S. Thomas ad laudem & vituperium requirit solum voluntarium & spontaneum. Nam sic loquitur 1. 2. q. 6. a. 2. ad 3. *Laus & vituperium consequuntur actum voluntarium secundum perfectam voluntarii rationem.* Ergo ad libertatem arbitrii solum requiritur voluntarietatem & spontaneitatem. R. S. Doctorem per voluntarium secundum perfectam rationem voluntarii intelligere illud, quod fit ex prævia deliberatione; sic enim loquitur in O. *Perfectam cognitionem finis sequitur voluntarium secundum rationem perfectam, prout scilicet apprehenso fine, aliquis potest deliberare de fine, & de his que sunt ad finem, moveri in finem vel ut moveri.* Quod autem fit ex prævia deliberatione, juxta S. Doctorem, & rei veritatem, fit sine antecedenti determinatione ad unum. Cum enim ratio deliberans se habeat ad opposita, voluntas agens ex prævia deliberatione, agit cum activa indifferencia ad opposita. Unde homo ex eo, quòd deliberare potest de actibus suis, habet, ut de illis pro arbitrio disponere possit, & ita habet, ut sit illorum dominus. Ex hoc contingit, inquit S. Doctor ad 2. quòd homo est dominus sui actus, quòd habet deliberationem de suis actibus: ex hoc enim quòd ratio deliberans se habet ad opposita, voluntas in utrumque potest. Voluntarium igitur secundum perfectam rationem voluntarii est illud, juxta mentem S. Doctoris, quòd fit à voluntate sine antecedenti ad unum determinatione. Hinc voluntarium non nisi secundum imperfectam voluntarii rationem convenit beatiss, quia sunt ad unum determinata, nec apprehenso fine deliberant, sed subito moventur in ipsum, ut dicit S. Doctor in O. Igitur S. Doctor ad laudem & vituperium, & consequenter ad libertatem arbitrii requirit immunitatem ab antecedenti determinatione ad unum.

ARTICULUS V.

Solvuntur objectiones perite à ratione.

Obj. 1. Liberi arbitrii ratio sita est in eo, quòd actus nostros habeamus in nostra potestate. Atqui omnes actus nostri, hoc ipso, quòd sunt voluntarii & spontanei, sunt in nostra potestate, etiam si sint necessarii. Ergo coactio, non verò necessitas simplex, repugnat libero arbitrio. R. negando min. quæ 1. est contra communem mortalium omnium sensum, 2. Repugnat evidentri rationi. Illud enim solum & omne est in nostra potestate, de quo possumus pro arbitrio disponere, & consequenter illi omnes & soli actus sunt in nostra potestate, quos possumus pro arbitrio producere vel non producere. Non possumus autem pro arbitrio producere vel non producere actus illos, quos ex antecedenti & ineluctabili necessitate intrinseca producimus; ut per se manifestum est.

Dices. Idem iudicium esto de omnibus aliis actibus necessariis, ac de amore beatifico. Atqui voluntas habet in potestate sua amorem beatificum, quò necessariò diligit Deum, Ergo, &c. Neg. min. *Prob.* Quia voluntas beati potest suspendere amorem beatificum: nam si beatus non veller Deum amare, non amaret. Ergo, &c. R. neg. ant. Voluntas enim non potest suspendere actum, quem necessariò exercet: nam eatenus necessariò exercet, quatenus ita exercet, ut non possit non exercere. Manifestum autem est voluntatem non posse suspendere actum, quem ita exercet, ut non possit non exercere.

Ad prob. ant. R. 1. Quòd eodem modo probaretur, beatum admittere posse gravissima quæque scelerata: quàm enim verè de illo dicitur: Si veller Deum non amare, Deum non amaret; tam etiam verè de illo dici potest: Si veller Deum odisse, Deum odisset; si veller blasphemare, blasphemaret, &c. Similiter eodem modo probaretur, Deum posse mentiri, posse se ipsum odisse. Nam tam verè de Deo dicitur: Si veller mentiri, mentiretur; si veller se ipsum odisse, se ipsum odisset; quam verè dicitur de beato: Si veller Deum non amare, Deum non amaret. Hæc autem omnia sunt evidenter intolerabilia, falsa & absurda, nempe quòd Deus possit mentiri, & se ipsum odisse; quòd beatus possit odisse Deum, & blasphemare. Ratio à priori est, quia quòd non est possibile, nisi sub conditione impossibili, non est possibile, sed impossibile. Deum autem mentiri, & se ipsum odisse, non est possibile, nisi sub conditione impossibili, nempe quòd velit mentiri, & se ipsum odisse. Item beatus blasphemare, & Deum odisse, non est possibile, nisi sub hac conditione, nempe si velit blasphemare, & Deum odisse, quæ conditio impossibilis est beato, stante beatitudine. Hinc

R. 2. neg. prob. Nam hæc propositio, Si beatus veller non amare Deum, Deum non amaret, est falsa; quia in hac propositione, juxta communem & ab omnibus receptissimum loquendi usum, enunciat non solum connexio consequentis cum antecedente, sed etiam possibilitas antecedentis, ut sibi unusquisque nostrum conscius est, cum ait v. gr. Si vellem, amarem; si vellem, odissem, &c. Unde ad veritatem hujus propositionis non sufficit, ut consequens sit connexum cum antecedente, sed præterea requiritur, ut antecedens sit possibile. Cum igitur in presenti casu antecedens non sit possibile; beatus enim non potest non velle amare Deum; propositio falsa est, & nugatoria.

Dices 2. Omnis volitio est essentialiter in potestate voluntatis. Ergo, &c. Neg. ant. *Prob.* Illud est in nostra potestate, quòd fit, cum volumus. Sed nulla volitio fieri potest, nisi cum volumus. Ergo, &c. R. dist. maj. Illud est in nostra potestate, quòd fit cum volumus ex propria determinatione & electione, cum volumus, & ita volumus, ut possumus non velle, quia scilicet non sumus antecederet magis determinati ad volendum, quàm ad non volendum, C. maj. Secus, N. maj. Nam si ita volumus, ut non possumus non velle, propter ineluctabilem necessitatem volendi hic & nunc, non possumus suspendere seu cohibere volitionem nostram, & ita volitio nostra non est in potestate nostra.

Obj. 2. Si liberum arbitrium consistit essentialiter in indifferencia agendi vel non agendi, habitus omnes, sive boni, sive mali, repugnant libero arbitrio. Absurdum conseq. Nam si habitus repugnant libero arbitrio, quò quis intensioribus habitibus in bono vel malo radicans est, eò minus meretur, vel demeretur: quòd est absurdum. R. liberum arbitrium consistere in indifferencia activa, seu in facultate se ipsum determinandi ad volendum vel non volendum, ad agendum vel non agendum, non verò in indifferencia propensionis. Habitus autem, sive boni, sive mali, tollunt quidem indifferenciam propensionis, quæ, cum sita sit in æquilibrio, tollitur per idem, quòd in alterutram partem impellit: at non tollunt, neque minuunt indifferenciam activam, quia